

posvetil davčni reformi, da reši svojo stranko. Za plačilo ga je levica v celjskem vprašanju pustila na cedilu.

Splošno se ugiblje, iz katerih strank se osnuje nova večina. Levica se nekako odriva, a vendar po našem mnenju le ni nemogoče, da bode vendar v novi večini, posebno, če Slovani ne nastopijo pravega pota. Stranka, ki ima nad 100 poslancev se tudi težko prezira. Drugače bi bilo, ko bi bila v zbornici kaka druga tako močna stranka, ki bi nemški vpliv paralizovala.

Taka stranka bi se dala osnovati, ako bi se združili vsi Slovani. Sedaj je to lažje, ker se Poljaki že nekoliko približujejo Mladočehom. Za podlago taki združitvi pa more služiti jedino narodna enakopravnost. Vsaka druga ideja bode Slovane le cepila. Nevarnost tiči v tem, da Mladočehi preveč naprej rinejo češko državno pravo. Veselo znamenje je vsekako, da tudi vplivni možje v mladočeškem klubu naglašajo, da narodna enakopravnost more biti temelj sporazumljenju avstrijskih narodnostij. Slovanske stranke bi sicer večine ne imele, a nekaj drugih poslancev bi se pa že pridružilo, kajti manjše stranke iščejo pomoči večjih. Z zjedinjeno levico bi pa nekatere nemške stranke ne mogle hoditi.

Če pa Slovani ostanemo razcepljeni, bode pa zjedinjena levica vedno še igrala važno vlogo. Mnogi pri nas le na to silijo, da bi se naši poslanci držali nemških konservativcev. Ta politika je popolnoma napačna in za Slovane poniževalna, ker nas dela odvisne od Nemcev. Ž njo bi odganjali od sebe Mladočehi. Sicer pa nemški konservativci niso dosti bolj nam naklonjeni nego liberalci. Pokazali so to v štajarskem deželnem zboru, ko so z liberalci glasovali proti dvojezični gimnaziji v Celji.

Sicer je pa nemškokonservativna stranka se tudi že preživela, kakor liberalna in morda ne bode dolgo, ko razpade. Taki propadajoči stranki obešati se, pa ni politično umno. Dedščino za njo prevzamejo nemški nacionalci in krščanski socialisti. Če se Slovani zedinijo, jim pomoč nemških konservativcev ne odide. Primorani biti iskati slovanske pomoči, ker drugače sploh ne bodo prišli nič v poštev. Bolje je pa za Slovane zmiraj, če bodo konservativni Nemci prisiljeni prositi slovanske pomoči, kakor bi jo pa bili Slovani pri njih. V prvem slučaju bodo prisiljeni ozirati se na nas. Pa tudi krščanski socialisti bodo radi ali neradi ozirali se na veliko slovansko stranko, ker drugače bi ne dosegli najmanjšega vspeha.

Vse je torej odvisno od Slovanov. Če se bodo v sedanjem odločilnem trenutku znali postaviti na svoje noge, postanejo odločilen faktor v Avstriji, če se bodo pa vsiljevali nemškim strankam, bodo pa še nadalje Nemci gospodarili. Na pravičnost katoliških Nemcev ni nič računati, ker tista pravičnost ni drugzega, kakor fraza.

Celjska gimnazija v drž. zboru.

V torek in v sredo je državni zbor se posvetoval o proračunu za srednje šole. Vsa debata se je sukala pa le okrog dvojezične gimnazije v Celji, kakor bi v Avstriji

ne bilo drugzega vprašanja, ki se tiče srednje šole. Celjski mestni očetje bili so se peljali na Dunaj, da so v polnem številu z galerije poslušali, kako se bode stvar rešila. Menda so se domišljali, da bodo s svojo navzočnostjo vplivali na odločbo državnega zbora.

Poročevalec manjšine Haase ni vedel navesti nobene argumenta proti osnovi dvojezični gimnaziji in je le priporočal, da naj se osnuje kje zunaj Celja.

Dr. Hallwich je tudi govoril proti celjski dvojezični gimnaziji in posebno tožil, da se ne ozira na dotični sklep deželnega zbora štajarskega. Nemci morajo varovati celjsko kulturno mesto, katero so si še ohranili. V desetih letih se bode še le pokazalo, kaka škoda se je naredila Nemcem, če se ta gimnazija dovoli.

Polzhofer je rekel, da noben pravi Nemec ne more dovoliti naskoka na nemško posest.

Dr. Kraus se je posebno zaletaval v slovensko duhovščino, ki agituje zoper Nemce. Pozivljal je nemške konservativce, da naj se drugim Nemcem pridružijo.

Poslanec Miha Vošnjak je zagovarjal dvojezično gimnazijo. Vprašanje je pedagoško, ne pa politično. Menger je v odseku govoril o poslovenjenju okrajnega zastopa, a to se je naravno zgodilo. V Celji sta oba notarja slovenska, ker bi notar, ki bi slovenski ne znal, moral ob kruhu in vodi živeti. Južnoštajarska posojilnica se je ustanovila, ker je celjska odklanjala vse prošnje, pri katerih je bila le kaka slovenska priloga. V štajarskem deželnem šolskem svetu razen zastopnika cerkve ni nobenega Slovenca. Na Češkem Nemci zahtevajo osnovo kurije, Slovincem jih pa ne dajo. V Pragi se je razdelil deželni šolski svet, zakaj se pa na Štajarskem ne? Celje je bilo slovensko za celjskih grofov. Kompenzacije, ki so se ponujale za celjsko gimnazijo še poniževalne. Ponujale so se rokodelske šole, kot bi Slovenci morali vedno biti hlapci. Nemci so dobili že kompenzacijo, ko se je za deželnega šolskega nadzornika imenoval liberalec in za poročevalca o srednjih šolah v učnem ministerstvu imenoval liberalec Štajarec. Na Spod. Štajarskem je 47.000 Nemcev in ti imajo dve popolni gimnaziji, jedno malo gimnazijo, jedno popolno realko in dve meščanski šoli. 385.700 Slovincem pa ima le to, da se na jedni nižji gimnaziji trije predmeti uče v slovenščini.

Kokoschinegg je popisoval po svoje razmere v mariborski gimnaziji, kjer se poslovenjuje. Z osnovo slovenske gimnazije v Celji bi prišla v nevarnost tamošnja nemška posest.

Češki poslanec Kurz pravi, da je zahteva Slovincem popolnoma opravičena, ter se s tem odpravi krivica, katerih morajo Slovenci toliko prenašati. Čehi sočuvstvujejo z zatiranimi slovenskimi brati in bodo z veseljem glasovali za Celje.

Največje zanimanje je nastalo, ko je začel govoriti konservativni poslanec Kaltenecker. Nemški liberalci in nacionalci so po okraji tega poslanca agitovali, da bi volilce pridobili, da zahtevajo od njega, da glasuje proti celjski dvojezični gimnaziji. Dobili so nekaj tacih izjav,

pa le od ljudi, ki niso Kalteneggerja niti volili. Levica je ves čas, ko je govoril ta poslanec, ugovarjala in kričala, da je izdajalec. Mladočehi so pa levičarjem odgovarjali, da so Prusaki. Hrup je bil tak, da skoro nikdo ni govornika razumel. Kaltenegger je dokazoval, da sklep štajarskega deželnega zbora ne more ovirati konservativcev, da glasujejo za celjsko postavko Slovenske zahteve so skromne in ne bodo Nemcem nič škodovale. Nepopisno senzacijo je vzbudilo to, da je Kaltenegger povedal, da bi se bil takoj razpustil štajarski dež. zbor, ko bi bil protestoval proti celjski gimnaziji, kakor so nemški nacionalci predlagali. Morre je vpil Kalteneggerju, da bode ž njim nemški govoril, a ta mu je mirno odgovoril, da on dobro ve, da je vso agitacijo proti njemu le Morre vprizoril. Ko je Kaltenegger končal govor, se je od jedne strani slišalo burno odobravanje, od druge pa sikanje. Posebno so kričali celjski mestni odborniki na galeriji. Podpredsednik Kathrein jih je pa naglo ukrotil. Zapretil je, da bode dal galerijo izprazniti in celjski mestni očetje so kmalu spoznali, da niso doma in lepo umolknili.

Hoffmann Wellenhof je govoril zoper celjsko postavko. Opravičeval je postopanje nemških liberalcev in nacionalcev, pa ne posebno srečno. Kalteneggerja je imenoval nesramnega izdajalca nemškega naroda.

Vodja učnega ministerstva dr. Rittner je izjavil, da sedanja začasna vlada, ki hoče biti popolnoma nepristranska v tem vprašanju, ne zavljemlje nobenega stališča. Stvar popolnoma prepušča zbornici.

Grof Wurmbrand je izjavil, da ni res, kar so raztrosili nemški liberalci, da bi bila on in pa Plener glasovala v ministerskem svetu za celjsko postavko. Glasovala sta oba proti njej. Kolikor se tiče Wurmbranda, to pač radi verjamemo, vsaj je še v Gradec bil šel mej zborovanjem deželnega zbora hujskat proti slovenski gimnaziji. O Plenerju pa ni prav verjetno, da bi bil dosti nasprotoval. Zanj sploh to vprašanje ni imelo posebne važnosti.

Poslanec Dipauli je izjavil, da Avstrija ni nemška, temveč mnogojezična država in zaradi tega je postopanje konservativcev avstrijsko. Če je grof Wurmbrand govoril resnico, je bila njiju dolžnost, izstopiti iz ministerstva, ko se je večina izrekla za osnovo dvojezične gimnazije v Celji.

Kot generalna govornika sta govorila dr. Menger proti dvojezični gimnaziji v Celji in slovenski poslanec Robič pa za njo.

Generalni govornik manjšine dr. Menger je izjavil, da so Slovenci zavrnilo vse posredovalne predloge levice, in pozivljaj Nemce, naj iz tega posnamejo nauk, da morajo biti jedini.

Generalni govornik večine Robič je konstatoval, da levica prvotno ni bila proti celjski gimnaziji, temveč so jo le nemški nacionalci prisilili. Podpiranje Slovencev je v avstrijskem državnem interesu. Pravica je pa najboljši pot do sprave.

Konec dolge razprave je pa bil ta, da se je celjska postavka vsprejela s 173 proti 143 glasom.

Tako je ta težavna zadeva rešena v drugem branji. Omeniti je pa posebno, da se je vsprejela ta postavka le s pomočjo Mladočehov — in še le potem, ko se je razdrla koalicija, ki torej v tej zadevi nima nobenih zaslug. Nemški konservativci so glasovali za celjsko postavko in tako prišli malo v navzkrižje s svojim glasovanjem v štajarskem deželnem zboru. Nikakor pa ne moremo trditi, da so konservativci glasovali iz liubezni za Slovence za celjsko postavko, temveč največ zaradi sedanjega političnega položaja. Prepričali so se, da jih nemški liberalci in nacionalci hočejo izpodriniti in da vernih zaveznikov ne najdejo drugje kakor pri Slovanih. Ko se je o stvari govorilo v štajarskem deželnem zboru, so konservativci na zvezo z liberalci stavili še razne nade, sedaj pa vidijo, da so se tedaj varali in od tod prihaja, da je njih glasovanje v državnem zboru drugačno, kakor v deželnem.

Politični pregled.

Izjemno stanje v Pragi. — Začasni predsednik ministerskemu svetu grof Kielmansegg je zagovarjal v državnem zboru izjemno stanje v Pragi in pa češkega namestnika. Mladočeški poslanec Kramář mu je dal na to jako rezek odgovor. Razmere mej Mladočehi in novo vlado so se vsled tega poostrele. Govori se, da je Kielmansegg vprašal praškega namestnika, bi li se moglo odpraviti izjemno stanje v Pragi, a mu je ta odgovoril, da ne. Če bi se odpravilo, bi on takoj dal ostavko. To je bilo povod, da je Kielmansegg zagovarjal izjemno stanje. Če je kdaj mislil Kielmansegg, da je mogoča kaka sprava s Čehi, ko bi ostal grof Thun namestnik, se je pač motil. Grof Thun mora zginiti s svojega mesta, ako se mislijo sploh z Mladočehi začeti kaka pogajanja. Namestnik, ki ne upa izhajati brez izjemnega stanja, tudi nikakor ni na svojem mestu.

Stranka prava. — V stranki prava na Hrvatskem se nekaj preminja. Iz stranke izključili so Davida Starčevića, kateri je znan zaradi razgrajanja v hrvatskem deželnem zboru v prejšnjih letih. Frank je odložil vodstvo strankinega časopisa „Hrvatske“. Frank je jako nadarjen mož, posebno v finančnih stvareh. Vodstvo lista se je izročilo posebnemu odboru. Baron Rukovina je odložil predsedništvo strankinega kluba.

Civilni zakon na Ogerskem se vpelje s prvim dnem meseca oktobra. S tem dnem vpeljejo se tudi civilne matrike in stopi v veljavo novi zakon o vzgoji otrok iz mešanih zakonov. Te dni se je razglasila naredba o vpeljavi civilnega zakona. Po tej naredbi bode moral stanovski uradnik poročati v madjarščini, samo v Reki se bode poročalo v italijanščini. Tudi ženin in nevesta bodeta morala v madjarščini odgovarjati. Ako pa ne znata madjarski, bode pri poroki moral biti zaprisežen tolmač, ko bi tudi stanovski uradnik madjarski znal. Iz tega se vidi, da bode civilni zakon nekako sredstvo za madjarizacijo. Civilne matrike se bodo vodile tudi v madjarščini. Škofje pripravljajo poseben pastirski list, kako se imajo ravnati katoliki nasproti premenjenemu položaju. Dolgo so nasprotniki civilnega zakona se nadejali, da se ga vlada faktično ne bode upala vpeljati, a sedaj pa vidijo, da so se motili. Po vpeljavi civilnega zakona najbrž ljudska stranka ne bode več se tako upirala nerešenima proticerkvenima predlogama, videč, da nič ne opravi.

Rusija in Bolgarija. — Bolgarska deputacija je došla dne 3. t. m. v Peterburg. Na kolodvoru so jo vsprejeli člani bolgarske naselbine. V hotelu, kjer se je deputacija nastanila,